

Una vida a la perifèria

Text > ALBA CARMONA

Una vida convertida en una cursa d'obstacles, que arrenca en un Empordà que comença a recuperar-se dels estralls de la fil·loxa i s'allarga fins a les darreres dècades del segle xx, centra *La Modesta*, la novel·la que Rosa Maria Moret (Rabós d'Empordà, 1970) ha dedicat a Modesta Palé i Gallart, una veïna centenària de Rabós d'Empordà. Figura singular, una d'aquelles persones que viuen a la perifèria de la societat, en solitari, però que formen part del paisatge quotidià dels pobles, va viure una vida de novel·la, entre 1891 i 1991, marcada per alguns dels grans esdeveniments de la història més recent, com ara les guerres que primer van assolir Espanya i després el continent europeu, però també pel trastorn mental i l'arquetip del personatge estrany, el de la vella que no es fa amb ningú i que sobreviu com una mala herba.

Editat per Brau Edicions, *La Modesta* repassa els cent anys de la vida d'una dona inquieta que va trampejar en un món d'homes i que ja de petita va destacar per un caràcter inquiet i geniüt, difícil de governar. Docent, articulista en diversos mitjans, activista cultural i exalcaldessa de Rabós, Moret posa el focus en una dona que, com moltes de la seva generació, estava condemnada

a passar desapercebuda. De caràcter esquerp i amb pocs tractes amb la gent del poble, Palé era, però, una persona treballadora i amb bon cor a qui l'autorescatalà rescata de l'oblit.

Moret, actualment directora i mestra a l'escola pública El Far d'Empordà, novel·la fins a la seva mort per un càncer a l'ull esquerre la història real de la petita de Can Rebeca, un lloc que de seguida se li fa petit. N'intenta sortir servint a Portbou, però primer la mort del seu pare i posteriorment la de la seva germana Teresa l'obliguen a tornar a casa per cuidar la mare i recloure's de nou en un lloc que creu que no li pot oferir res.

En surt per fer feinetes als pobles veïns, com Espolla, cosa que propicia que conegui l'home amb qui s'acabarà casant i formant una família, l'hereu de Transports Vinyet. Tot i els prejudicis, la Modesta es posa al capdavant de les tartanes del negoci familiar i, fins i tot, fa de passadora durant la retirada. La mort del marit, primer, i després del fill, li trastoquen del tot la vida i acaba a l'Europa ferida pel nazisme, un cúmul de circumstàncies que desemboquen en un trastorn mental, perquè sentia veus a dins el cap.

La biografia de Modesta Palé, que transcorre entre l'Empordà i l'altra

MORET, ROSA MARIA. *La Modesta*. Figueres: Brau Edicions, 2022. 200 p.

banda de la frontera, es trenca amb els fets que han anat configurant el país i el continent tal com és ara, com els anys d'esplendor de Portbou gràcies a l'estació de tren, la Guerra Civil o els camps de concentració de la Segona Guerra Mundial.

Amb un llenguatge molt lligat a la terra, com el que parlava la mateixa protagonista, *La Modesta* posa el seu gra de sorra perquè la història d'aquesta dona, com ha passat abans amb moltes altres, no desaparegui del tot.

La ficció, la vida i el senyor Clauss

Text > MERCÈ SAURINA

Ja va dir Lobo Antunes que la literatura era la vida fermentada per la imaginació. En el cas de la novel·la *El malaventurat senyor Clauss*, de Marta Pasqual, aquesta afirmació es fa certa, no en el sentit autobiogràfic que potser apuntava Antunes, però sí en el de novel·lar, com han fet tants escriptors, uns fets o una vida sencera a partir dels documents reals que ens ha deixat el pas del temps. Així, doncs, aquesta obra descabdella una mica la història de la família Clauss, establerta a Huelva, i especialment la del fill gran, en Ludwig, que acaba reclòs al

balneari Soler de Caldes de Malavella amb tot de compatriotes que havien estat al servei de l'Alemanya nazi.

És una obra en què la veu narrativa i l'autor es confonen, o potser seria més encertat dir que, simplement, es fonen. A la primera part, més semblant a un pròleg llarg que a una primera part de novel·la en el sentit més convencional, se'ns desgranen les diferents llavors de la gestació del relat en una mena de magma volgudament —o així ho hem de suposar— difús (les circumstàncies personals de l'autora, un cadàver [un parany per als espies nazis] a les

costes de Huelva l'any 1943, la recerca documental i altres fets puntuals i dispersos que no forçosament es desenvoluparan a la segona part). Val a dir que l'autora insisteix contínuament que aquesta obra no és una novel·la fins que a la pàgina noranta-dos ho reconeix plenament: «La novel·la que ara ja sabia que no era una novel·la». Aquest fet, tanmateix, no li treu valor ni interès. A parer meu, malgrat el que ha afirmat l'autora-narradora, sí que a la part final de llibre el lector es pot sentir immers en aquest gènere pròpiament dit.